

Vi "gik i kælder", indsendt af Egon Lind, Aalborg Oplevelser om Besættelsen.

Nordjyske Stiftstidende efterlyser beretninger fra Danmarks Besættelse - en udløber af 2. Verdenskrig. Jeg bidrager gerne, men da det kun er 45 år siden jeg blev nordjyde kniber det lidt med beretninger herfra. Og dog, for et fjernt familiemedlem, Carl Hare, var et fremtrædende medlem af frihedsbevægelsen i Aalborg og blev indirekte årsag til, at jeg har beskæftiget mig en hel del den danske modstandsbevægelse. Ikke mindst her i landsdelen gik det livligt til under besættelsen og Nordjyske's læsere må have en hel del at glæde sig til i denne artikelserie.

Carl Hare indskrev sig i historien om Danmarks Besættelse, idet han ledede et direkte angreb på en udrykning fra det tyske sikkerhedspoliti. Angrebet fandt sted i april 1945 på Vesterbro i Aalborg omtrent over for indkørslen til Aalborghallens parkeringshus og var det eneste af sin art under hele Besættelsen. En aktion af den art var normalt det rene selvmord, men de nordjyske modstandsfolk slap mirakuløst fra angrebet. Interesserede kan læse mere om hændelsen i den fremragede bog VOR VEJ TIL 5.MAJ.

Overordnet husker jeg Besættelsen for den utryghed, den førte med sig hvilket nedenstående fem små erindringsbilleder meget godt illustrerer:

Min tidligste erindring fra besættelsestiden handler om "at gå i kælder", at gå i beskyttelsesrum, når der var luftalarm. Vi boede på kvisten i et byggeforeningshus og skulle ud og om i gården for at komme ned i kælder. Jeg sov lunt og godt i min kasseseng og drømte de drømme en tre-årig nu engang gør, når sirenen ovre på vores skole gik i gang - i reglen ved midnatstid. Min far løftede mig så op og svøbte dyne og tæppe tæt om mig. Og fulgt af min mor, bevæbnet med termokande og en madpakke forberedt til formålet, gik det ned ad trappen, ud i mørket og om til kælderøren, hvor andre beboere stod og tog imod os. Vel nede i vaskekælderen, der var indrettet som beskyttelsesrum, blev jeg anbragt i en hængekøje. Jeg hadede den kælder, for der var altid koldt og fugtigt. En gang var det særligt uhyggeligt, for da vi på vej i kælder kom ud i mørket, strøg engelske bombefly tæt over hovedet på os som kæmpefugle. Ikke så mærkeligt, at jeg var mørkeræd mange år efter.

Mine bedsteforældre boede i et lille hus ikke langt fra, hvor vi boede. To stuer, et par kvistværelser og et køkken belyst af et ovenlysvindue, var husets vigtigste rum. Sammen med andre familiemedlemmer skete det en gang midt under Besættelsen, at mine bedsteforældre havde inviteret på spisning – kærnemælkssuppe og bankekød. Efter spisningen var der tradition for en "sjavs", et kortspil der vist for længst er gået af mode. Bordet blev altså ryddet, den blomstrede voksdug tørret af og så skulle der gives kort. Det blev dog ikke til noget, for en energisk ringen på dørklokken skabte uro. Da den hurtigt blev efterfulgt af en heftig banken, var frygten udtalt: Det tyske sikkerhedspoliti? Bedstefar gik i baglås, så det var min farmor der gik ud og åbnede. Vi hørte højrystet tale og ret hurtigt kom farmor ind igen – fulgt af to granvoksne danske betjente: Der var ikke mørkelagt i køkkenet! Det blev der hurtigt, betjentene understregede det heldige i, at det var dem der havde opdaget forsyndelsen og der skete ikke mere. Men ingen havde lyst til "sjavs" den aften.

Ikke så længe efter blev min elskede bedstefar ufrivilligt hovedperson i en begivenhed fra Besættelsen: Alle voksne var udstyret med et særligt legitimationskort, der altid skulle bæres og forevises på forlangende. En søndag eftermiddag i efteråret 1944 skulle jeg med far og mor til en

familiefødselsdag på Nørrebro. Transporten foregik med en linie 18-sporvogn og ud for De Små Haver i Pile Allé blev den pludselig stoppet og sværtbevæbnede HIPO-folk – Hipo stod for Hielfpolizei altså tysk hjælpepoliti – stormede ind i begge ender af sporvognen for at kontrollere passagerernes legitimationskort. Jeg var rædselsslagen, men alt viste sig i orden og efter kort tid kunne vi køre igen. Vel ankommet til Nørrebro, kunne farmor fortælle at også deres sporvogn var blevet stoppet af Hipo. Bedstefar var blevet forsinket og vi var spændte på, om også han havde haft brug for sit legitimationskort. Han havde godt nok set Hipo'erne, fortalte han ved ankomsten, men netop hans sporvogn havde de ladet køre. Og det var ikke så lidt heldigt, for bedstefar havde glemmt sit legitimationskort hjemme på spisebordet. Han nægtede pure at køre hjem igen uden sit kort, så min far måtte hjem og hente det til ham.

Hipo blev jeg konfronteret senere: Kommunen var ved at brænde inde med noget overlevelseskonserves, som derfor blev uddelt til børnerige familier medens det endnu kunne holde sig. Uddelingen foregik på vores skole en søndag eftermiddag i sen vinteren 1945 og en lang kø snoede sig ned gennem skolegården. Det dér med at stå i kø var noget ganske dagligdags dengang. Der var en egen stemning i de køer – man kom hinanden ved på en anderledes måde end i dag, snakkede sammen og fortalte historier og vittigheder, hvilket gav en dæmpet summen i køen. Pludselig dukkede der en hipo-mand op for enden af skolegården efterfulgt af yderligere to. De tre stillede sig demonstrativt ved siden af hinanden med skrævede ben og håndfladerne plantet i det så karakteristiske banderolér. Efterhånden som folk blev opmærksomme på, at mørkets mænd var kommet på besøg stilledes snakken af og det blev optakten til et sært skuespil. Køen og hipo'erne iagttog hinanden i den dybeste tavshed – minut for minut. Luften var tyk af trods og så var det, at man kunne se de tre næsten umærkeligt rykke tættere og tættere sammen samtidigt med, at hænderne kom op af livremmene - og efter kort tid listede de af! Jeg var den gang for lille til rigtig at forstå, hvad det var jeg havde oplevet.

Luftalarmer havde det med at indtræffe sent om aftenen eller om natten og kun i to tilfælde husker jeg andre tidspunkter. Den ene gang var jeg med min mor i Daell's Varehus da sirenen lød og kunder og personale fik anvist plads i varehusets lagerkælder. Hvad de voksne blev beværtet med husker jeg ikke, men børnene fik både is og sodavand og oveni en lille malebog med tilhørende farveblyanter. Det gjorde faktisk oplevelsen positiv.

Den anden gang var langt mere dramatisk: Den 21. marts 1945 var jeg om formiddagen i skole. Vi var ved at afslutte 1. klasse – skoleåret skiftede dengang 1. april – og klasselærer Thygesen – "Tygefar" – havde taget sin violin frem, for at lede os gennem en forårssang. De mindste klasser var samlet på en annexskole ikke ulig en traditionel landsbyskole, den lå 100 meter fra hovedskolen og bestod af tre barakker opvarmet med kakkellovn og uden kælder. "Tygefar" var ved at stemme violinen, da vi blev afbrudt af flystøj. Det var vi ikke ukendte med, men denne gang måtte der være tale om mange fly ganske tæt på. Støjen fortog sig dog hurtigt og vi kom i gang med sangen. Ikke mange linier inde i den blev vi igen afbrudt af flystøj – og denne gang tættere på. Samtidigt gik sirenen i gang – der var luftalarm! Vi havde øvet, hvad der sku' ske, når vi skulle i kælderen oppe på hovedskolen og helt efter bogen beordrede "Tygefar" os ud at tage frakke på og tage opstilling i gården. Samtidig hentede han den stålhelmet frem, der var gemt i kateterskabet. Ude i gården kom tredje bølge fly lige over hovedet på os og i lav højde. Engelske fly var det og vi kunne tydeligt se de runde Royal Air Force-mærker. Min sidekammerat påstod senere, at den foreste pilot havde haft brune øjne, men det var trods alt overdrevet. Men lavt nede var de og i

løb gik det op til hovedskolen. "Thygefar" var sidst og han må ikke have spændt den stålhjelm ordentligt, for pludselig kunne jeg høre den skramlede hen ad den asfaltbelagte skolesti. Da vi nærmede os skolen hørte vi tydeligt bomber der detonerede og vi løb ekstra hurtigt de sidste meter op til skolen, hvor skolebetjent Hindsberg – han var også iført stålhjelm – dirigerede os sikkert ned i et beskyttelsesrum, der i forvejen var fyldt godt op. Men få kilometer borte på Jeanne d'Arc-skolen – bedre kendt som "Den Franske skole" – var andre børn også søgt i beskyttelsesrum. De var ikke så heldige som os, overflyvningerne var angrebet på den tyske højborg Shellhuset og ved en fejtagelse blev deres skole bombet. Over 100 børn og lærere mistede livet. Krigen var for alvor kommet til Danmark.

Egon Lind.

PS!

Ovenstående er formodentlig – og forhåbentlig! – langt mere end I har behov for, hvorfor de enkelte afsnit kan anvendes uafhængigt af hinanden.

Skulle det modsatte være tilfældet, kan jeg nok bidrage med lidt mere. Ved en tidligere lejlighed i samme anledning bragte I mit bidrag "To par øjne", der om nødvendigt kan genanvendes.

Med venlig hilsen

Egon Lind

Kærvej 54, 9210 Aalb. SØ

Mobil 2440 6208

Mail: linds.aalborg@gmail.com